

4 Національна економічна діяльність і міжнародні економічні відносини: сучасний стан та тенденції розвитку

- 3.3. Форми організації зовнішньоекономічної діяльності сучасних виробничих підприємств (Гончаренко М. Л.).....124
- 3.4. Бізнес-планування як сучасний інструментарій антикризового управління авіаційними підприємствами України в умовах євроінтеграції (Коваленко Н. О.).....130

РОЗДІЛ 4. МІЖНАРОДНІ ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВІ ВІДНОСИНИ

- 4.1. Національний банк як регулятор ринку небанківських фінансових послуг (Гудзинська Л. Ю.).....135
- 4.2. Валютний ринок України: проблеми та перспективи функціонування (Сідельник О. П., Грудзевич У. Я., Руденко З. М.)140
- 4.3. Дослідження проблем забезпечення ефективної системи валютного регулювання та контролю на мікро- та макроекономічному рівнях (Холодна Ю. Є.).....145
- 4.4. Концептуальні засади функціонування публічних фінансів в умовах децентралізації: світовий досвід і міжнародні стандарти (Бутурлак Т. О.).....151

РОЗДІЛ 5. МІЖНАРОДНИЙ РИНОК ПРАЦІ ТА РІВЕНЬ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ

- 5.1. Методика побудови процесу рекрутингу персоналу промислового підприємства (Ващенко В. В.).....157
- 5.2. Ефективність ринку праці: міжнародні порівняння (Щегініна Л. В., Рудакова С. Г., Данилевич Н. С.).....162
- 5.3. Стратегічні орієнтири розвитку світового ринку кукурудзи в умовах пандемії COVID-19 (Ковтонюк К. В.).....169
- 5.4. Новітні тенденції ринку праці та стратегія держави в умовах COVID-19 (Кравченко М. В.).....175
- 5.5. Фактори зміни міграційної поведінки населення на міжнародному ринку праці (Смалійчук Г. В.)180
- 5.6. Сучасні тенденції міжнародних міграційних процесів (Родіна О. Г., Ходикіна В. В.)186

РОЗДІЛ 6. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ІНТЕГРАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНУ ЕКОНОМІКУ

- 6.1. Сільське господарство України в умовах міжнародної економічної інтеграції (Патика Н. І., Ходаківська О. В.)196
- 6.2. Особливості інтеграційних стратегій в умовах трансформації міжнародних економічних відносин (Бервено О. В., Броницький О. М.).....206
- 6.3. Чинники інтеграції національної економіки України у світову економіку на сучасному етапі (Шмагельська М. О.)212
- 6.4. Економічні важелі трансферу екологічних інновацій в контексті євроінтеграції (Дребот О. І., Височанська М. Я.).....218

РОЗДІЛ 7. ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

- 7.1. Змістовно-типологічна характеристика загроз економічної безпеки суб'єктів господарювання в умовах сучасних викликів: соціогуманітарні контексти (Вівчар О. І., Михайлишин Л. І., Коровчук Ю. І.).....223
- 7.2. Забезпечення продовольчої безпеки в умовах глобалізму (Федуняк І. О., Гурська І. С.).....229

- СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**237

5.5. Фактори зміни міграційної поведінки населення на міжнародному ринку праці

© Смалійчук Г. В.

канд. екон. наук,

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ, Україна

Сучасна міжнародна міграція наразі є полімотивованим соціально-економічним явищем, що зумовлене прагненням кожної особистості до задоволення потреб економічного та соціокультурного характеру, і реалізується завдяки мобільності та реалізується у якості фізичного переміщення у територіальному та віртуальному просторі.

Загалом, наразі відбувається рекордно стрімке збільшення чисельності мігрантів – у 2000 р. їх чисельність становила 173 млн. осіб. Дані прогнозу за 2003 р. передбачали, що до 2050 р. чисельність міжнародних мігрантів становитиме до 230 мільйонів, але уточнення прогнозованої чисельності свідчить про зростання чисельності до 405 мільйонів міжнародних мігрантів у 2050 р. [7].

Особливостями сучасного стану світових міграційних процесів є такі:

- засвоєння учасниками зовнішніх трудових міграцій цінностей економічно розвиненого суспільства та соціальної держави, ринкової свідомості, а також зміна міграційних установок населення;

- процес формування у населення стійкого стереотипу, згідно з яким досягнення гідного рівня життя можливого досягти лише шляхом зовнішньої трудової еміграції;

- нівелювання соціальної значимості зайнятості в країні походження трудових ресурсів;

- збільшення чисельності легальних виїздів з метою працевлаштування;

- складність соціального захисту зовнішніх мігрантів;

- перетворення так званих «міграційних» грошей на джерело матеріального добробуту окремого працівника-мігранта та його родини зокрема та на перспективний ресурс економічного розвитку країни загалом.

Мотивація міграційної поведінки полягає у формуванні в людини внутрішніх спонукальних мотивів для прийняття рішення щодо міграції та здійснення міграції під впливом потреби, інтересу, бажання, прагнення, ціннісних ідеалів і мотивів з метою очікуваної реалізації міграційної поведінки.

Вивчення соціальної мотивації міграції потребує дослідження драйверів, якими керуються різні групи населення, приймаючи рішення про міграцію.

Неможливо чітко розмежувати економічні, соціополітичні та соціоекономічні детермінанти міжнародного міграційного руху населення. Адже ситуації, у яких основні причини міграції можливо ідентифікувати як виключно економічні (політичні, етнічні, екологічні тощо), є винятковими та рідкісними. Крім того, необхідно враховувати також і те, що теоретичні наміри і очікування населення не завжди відображають реальну мотивацію поведінки.

Тому, з метою аналізу міграційних процесів населення максимально актуальним та ефективним є мультиваріантний підхід. Загалом, на міграційну поведінку впливають фактори «виштовхування» і «тяжіння», які виникають внаслідок диференціації серед країн за економічними та соціокультурними ознаками зумовлює наявність факторів притягнення та відштовхування. (табл. 1):

- фактори притягнення – такі, які спонукають населення переселятися у ті регіони, де якість життя, ніж у регіоні попереднього проживання;

- фактори виштовхування – обставини природного або економічного характеру, які складаються у регіонах постійного проживання і вплив яких робить неможливим подальше проживання у даному регіоні, незалежно від того, чи існують умови у майбутньому регіоні переселення для успішної адаптації.

Драйвери міграції включають характеристики країн походження та призначення мігрантів, які або полегшують, або стримують міжнародні переміщення між ними.

До цих змінних відносять характеристики країни походження, що можуть вплинути на рівень еміграції; двосторонні відносини між країнами, які можуть вплинути на напрямок міграції та особливості країн призначення, які або приваблюють, або перешкоджають імміграції до них.

Таблиця 1

Фактори притягнення і виштовхування

Фактори притягнення (push-factors)	Фактори виштовхування (pull-factors)
Можливість працевлаштування	Загострення міжнаціональних відносин
Вищий рівень заробітної плати	Несприятлива екологічна ситуація
Можливість отримання якісної освіти	Високий рівень безробіття на національному ринку праці
Вищий рівень життя	Незадовільні умови праці
Кращий соціальний захист	Відсутність умов для отримання сучасної якісної освіти

Джерело: [1, с. 53 – 54]

Міграційна поведінка визначається такими об'єктивними причинами, як швидкозмінна соціально-економічна і політична ситуація в масштабі окремих країн й у глобальному аспекті.

Саме тому з'являються нові фактори впливу на міграційні процеси, які істотно відрізняються від раніше діючих і стають вирішальними (табл. 2).

Таблиця 2

Фактори впливу на трудову міграцію населення за класифікаційними ознаками

Групи факторів за класифікаційною ознакою	
Ознака класифікації	Фактори впливу
Сфера впливу	Економічні Соціальні Демографічні Політичні Кліматичні
Відкритість	Явні Латентні
Напрямок впливу	Фактори притягнення Фактори відштовхування
Керованість	Керовані Некеровані Умовно керовані
Часова ознака	Довгострокові Короткострокові
Вплив держави	Фактори-регулятори Фактори-умови

Джерело: [1, с. 53 – 56]

Керовані фактори, перебуваючи під впливом державних управлінських структур, безпосередньо впливають на міграційні процеси, які визначають розміри, напрями та структуру мігрантів у міграційних процесах. Керовані фактори піддаються впливу з боку державних структур, які, у свою чергу, впливають на міграційні процеси. У зв'язку з цим, вони виконують роль регуляторів процесів, які використовує держава з метою впливу на такі параметри міграційних процесів, як: розмір, масштаби, напрями і відстані переміщення, склад населення. Фактори – регулятори розглядаються як довгострокові і короткострокові (оперативні). До довгострокових відносяться регіональні особливості у структурі робочих місць, рівні розвитку та вартості послуг галузі соціальної інфраструктури, кримінальна обстановка, екологічні регіональні відмінності. Екологічні та кримінальні фактори відносяться до групи факторів-регуляторів у зв'язку з тим, що держава впливає на них за допомогою різних економічних важелів.

До оперативних факторів-регуляторів належать: відмінності в регіональних адміністративно-правових нормах, відмінності в оплаті праці та надання пільг і відмінності у режимі й тривалості праці і відпочинку.

У цій групі факторів іноді виділяються чинники, що стримують міграцію: адміністративні витрати та обмеження, висока вартість транспортних послуг і деякі інші, які опосередковано впливають на міграцію [1, с. 53 – 56]. На відміну від факторів-регуляторів інша група факторів – фактори-умови, що впливають на міграцію, не піддаються впливу з боку держави, у зв'язку з чим їх дію можна прогнозувати. До цієї групи факторів слід віднести демографічну ситуацію, природно-географічні умови проживання населення.

До демографічних факторів відносяться територіальні відмінності у структурі населення за статтю, віком, чисельним складом сімей, які мають істотний вплив на процес відтворення робочої сили та на здатність її носіїв (працівників) до територіальних переміщень.

Міграція населення обумовлена різними об'єктивними і суб'єктивними причинами. Адже на міграційну активність населення впливають, з одного боку, зміни в матеріальних умовах життя суспільства та розвитку виробництва товарів і послуг, а з іншого боку, явища соціального, етнічного, соціально-психологічного характеру. Стимулюючого значення набувають фактори, що виступають для людини своєрідним імпульсом для прийняття рішення про міграцію.

У структурі причин міграції населення скорочується вплив факторів шокowego характеру, пов'язаних з політичними та територіальними змінами, і збільшується вплив економічних, соціальних, культурних та екологічних чинників.

Найбільш поширеною на даний момент є економічна детермінація, згідно якої мігрантам притаманний в основному обмежений стереотипний набір мотивів на зразок прагнення знайти роботу, влаштуватися на гідну роботу. Але крім явних передумов, що впливають на міграційну поведінку особи, сучасний етап міграції відрізняється дією латентних драйверів міграції, які існують у сферах, традиційно слабо актуалізованих в суспільній свідомості. З іншого боку, латентні чинники проявляються у соціально-культурній, політичній, етнічній і релігійній сферах [1, с. 54].

До латентних чинників відносяться наступні:

- прагматична установка на сприйняття міграції як способу вирішення особистих матеріальних проблем;
- побоювання відсутності підтримки та власної некомпетентності (наприклад, незнання мови);
- патріотизм (наявність (відсутність) можливості подальшого зв'язку з батьківщиною).

Ключовими мотивами міграції у світових масштабах на даний момент все ще залишаються низький рівень доходів і соціально-економічні чинники, причому рівень доходів, згідно сучасних статистичних та соціальних досліджень Frontex [3], визначається як ключовий мотив еміграції.

Крім того, важливого значення для населення країн світу також набуває такий чинник, як прагнення виїхати в країни зі стабільною політико-правовою ситуацією і високими соціальними стандартами.

Отже, найбільшу вагу у якості чинників виштовхування мають мотиви, які стосуються рівня доходу, політико-правової стабільності в країні та можливості професійної самореалізації. Важливим для оцінки міграційного потенціалу є аналіз поширених та типових форм міграційної поведінки населення та визначення стійких міграційних установок, які їм характерні, що у свою чергу, зумовлені певними детермінантами міграційної поведінки (табл. 3).

Таблиця 3

Детермінанти міграційної поведінки населення

Макро-рівень	Мезо-рівень	Мікро-рівень
Насильство та конфлікти. Міграційна культура. Порушення прав людини економічні можливості та безпека. Географія та інфраструктура інституції, держава добробуту. Державна стабільність бідність та розвиток. Управління міграцією та політика зміни довкілля та загрози. Зміни, спричинені розвитком технологій	Наявність соціальних мережевих зв'язків. Забезпеченість інформацією	Вік. Риси особистості. Стать. Схильність до ризику. Освітній рівень

Джерело: авторська розробка

Крім детермінантів на рівні країни, на рівні суспільства, громади та домогосподарств також існує декілька факторів, які, значно впливають на прагнення та рішення людини щодо міграції, таких як наявність мережевих зв'язків та онлайн технологій. Також на мезорівні існують взаємозалежності між факторами, одночасно пов'язані з детермінантами на макро- та мікрорівні.

Особи з вищою освітою схильні частіше мігрувати, емігрують саме освіченіші та обирають країни з високим рівнем винагороди за рівень своєї майстерності. Крім того, основні мотивації до міграції відрізняються між собою за статтю. Дослідження свідчать про те, що жінки мають меншу ймовірність до міжнародної міграції, ніж чоловіки, і є більш чутливими до міграційних витрат [6]. Також жінки більше схильні до нерегулярності міграції, оскільки вони у більшій мірі стикаються з такими ризиками як насильство, ніж чоловіки такі та їх частіше стримує брак фінансових коштів. Як результат, приймаючи рішення про міграцію на міжнародному рівні, вони частіше беруть до уваги наявність тісних сімейних мереж.

Щодо психологічних рис особистості, то позитивний вплив на міграційні наміри чинять відкритість та екстраверсія особистості, у той час як сумлінність та емоційна стабільність негативно впливають на наміри переїхати за кордон.

Зазвичай фактори мікрорівні відіграють значну роль, але діють опосередковано через економічні, соціальні та політичні фактори на макро- та мезорівні.

Рішення є результатом взаємодії безлічі факторів, включаючи власні індивідуальні та побутові особливості (вік, рівень кваліфікації, рівень матеріального забезпечення тощо), мережеві зв'язки, доступ до технологій та транспортних засобів, а також відповідне політичне та економічне середовище.

Крім того, у процесі прийняття міграційних рішень населення як потенційні працівники-мігранти також зважують особисті свободи, та розподіляють акценти між економічними відмінностями як головними рушіями міграції та іншими детермінантами [6].

Міграційна поведінка особистості (міграція чи відмова від неї) значною мірою залежить від її міграційних установок. У сучасному розумінні, міграційна установка – це психологічний регулятор поведінки людини, ставлення до міграції та зміни звичного способу життя. Її можна визначити як психологічний стан готовності людини до зміни місця проживання і намір (наміри) до переміщення є потенційною міграцією, а також схильність особистості до міграційної активності у певній ситуації чи за відповідних умов [1, с. 118 – 119]. Частка населення з позитивними міграційними установками і високим рівнем мобільності становить ймовірний міграційний потенціал території.

Сучасний розвиток міграційних процесів передбачає виділення тих груп населення, які зорієнтовані на міграцію як на особистісну стратегію змін у сфері професійної реалізації, а не лише з метою вирішення матеріальних проблем. І тому особливістю міжнародної міграції на даному етапі є активізація освітньої мобільності науковців, дослідників, студентів, яка відбувається у формі академічної мобільності і за своїми масштабами і наслідками трансформувалася із поодиноких виїздів осіб із високою кваліфікацією та рівнем освіти у сучасну міграційну хвилю, що спричиняє величезні втрати інтелектуального потенціалу та людського капіталу українських громадян, особливо молоді [1, с. 119 – 120].

Працевлаштування, навчання, участь у міжнародних проектах та стажуваннях у зарубіжних країнах дозволяє отримати інноваційні та перспективні знання у сферах економіки й науки, а також надає можливості для знайомства з іншими культурами, вдосконалити володіння іноземними мовами, отримати досвід міжкультурного спілкування.

Згідно дослідження проведене GfK Ukraine, основними чинниками, які впливають на прийняття рішення про роботу за кордоном, крім чинників економічного характеру, є ті, які стосуються умов праці та можливостей підвищення свого професійного рівня [1, с. 127]. Основними причинами еміграції (не у порядку пріоритету) для потенційних емігрантів є такі: недоліки у самореалізації (відчуття професійної непотрібності своїй країні), проблеми матеріального забезпечення, агресія, озлобленість в суспільстві, відсутність впевненості в завтрашньому дні, відсутність безпеки особистості, втома від боротьби за свої права, втрата надії на поліпшення ситуації, кримінальне переслідування, турбота про майбутнє та освіту дітей тощо (рис. 1).

Крім того, відмінною особливістю сучасних міграційних процесів і змін міграційної поведінки є орієнтація на пошук країн з метою підвищення відчуття рівня щастя та задоволеності життям. Дослідження, проведені у цій сфері виявили, що набуває поширення тенденція, за якої мігранти отримують щастя від переїзду в іншу країну [9] і приблизно 250 мільйонів міжнародних мігрантів світу у середньому стали на 9 % щасливішими після міграції [8].

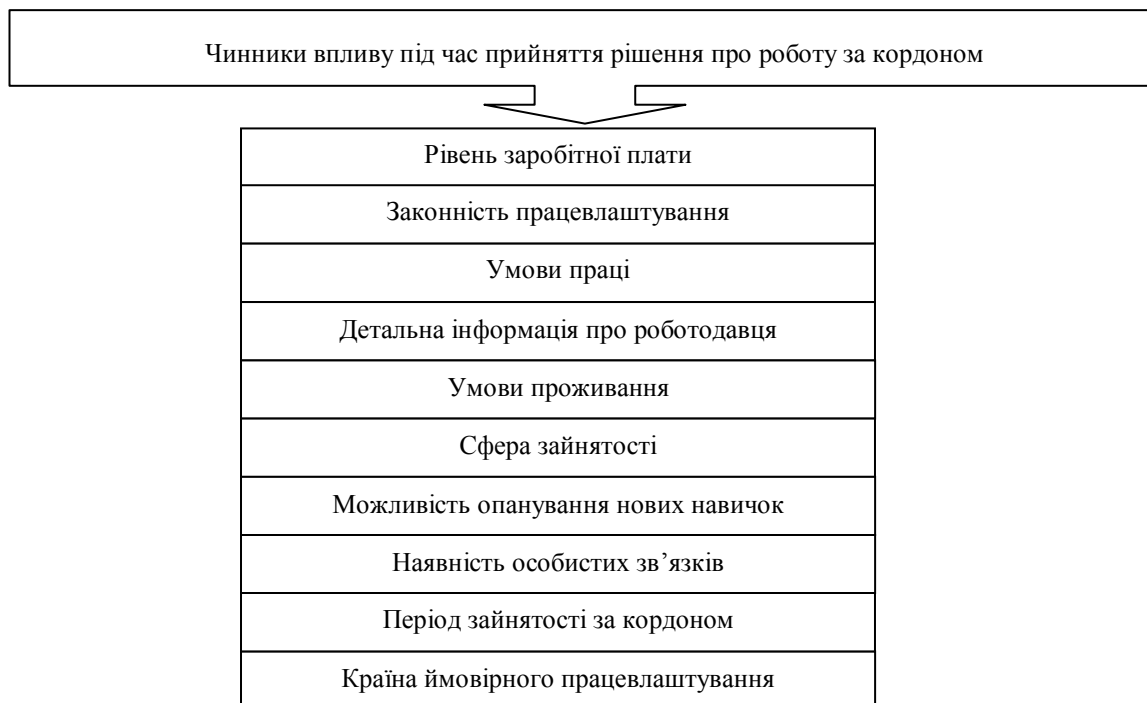

**Рис. 1. Найбільш вагомні чинники, які впливають
на рішення щодо закордонного працевлаштування**

Джерело: авторська розробка

Результати дослідження також показують, що мігранти у всьому світі відчують приблизно на 5 % більше таких позитивних емоцій як насолода та сміх, і на 7 % менше негативних емоцій, таких як хвилювання та смуток через міграцію [9]. Ці висновки свідчать про те, що міжнародна міграція для багатьох людей перетворилася на потужний інструмент зміни власного життя [8].

Важливим фактором впливу на міграційну поведінку також є індекс прийняття мігрантів у кожній окремій країні, метою якого є оцінка прийняття населенням країни-реципієнта мігрантів на основі зростаючого ступеня особистої близькості. Індекс прийняття мігрантів збільшується при соціальній взаємодії.

Прийняття мігрантів є емоційне питанням, а показники індексу прийняття мігрантів людей пов'язані з їх позитивним або негативним щоденним життєвим досвідом (відчуття задоволення, поваги, настрої, гарний відпочинок). Дослідження інституту Геллапа свідчать, що збільшення позитивного щоденного досвіду людей впливає на збільшення рівня сприйняття мігрантів [9].

На міграційну поведінку окремої особи чинить вплив розрив між бажанням людей мігрувати та їх здатністю до цього. Існує стійкий розрив між бажаними переїхати за кордон та тими, хто насправді готується здійснити міжнародну подорож. Хоча більше 20 % населення виявляє прагнення до міжнародної міграції, менше 1 % насправді готується до міграції. Як результат, бажання мігрувати не є достатньо надійним показником для інформування політиків про майбутню міграцію чи її особливості майбутніх мігрантів. Крім того, соціально-економічні характеристики тих, хто готується до міграції у країнах із середнім та високим рівнем доходу, підтверджують нелінійне співвідношення між доходом та здатністю до міграції, описане в макрорівні. У країнах із середнім рівнем доходу вищий індивідуальний дохід сприяє підготовці до міграції, тоді як у багатих країнах співвідношення зворотне, а в країнах з низьким рівнем доходу не є статистично значущим [9].

Отримані дані також свідчать про те, що на індивідуальному рівні особи молодшого віку, чоловіки, які мають зв'язки за кордоном, більш освічені, швидше готуються до переїзду незалежно від рівня доходу, аніж особи старшого віку, тим менша ймовірність висловити бажання мігрувати.

Однак у різних країнах помітні різноманітні моделі. У країнах з низьким рівнем доходу особи віком від 25 до 29 років, швидше за все, готуються до міграції. У країнах із середнім рівнем доходу люди віком від 20 років до 40 приблизно на 50 % мають більше шансів підготуватися до міграції у порівнянні із групою осіб молодшого віку (віком від 15 до 19 років) [5, с. 8 – 9].

Важливого впливу на зміни міграційної поведінки набуває рівень освіти у країні походження потенційного мігранта і перетворюється на чинник, що формує міжнародну міграційну структуру. Загалом, сучасні емігранти, як правило, є освіченою часткою населення, про що свідчить звіт щодо державних витрат на освіту у країні походження [5, с. 8 – 9].

З огляду на трансформації у сфері міграційної поведінки населення виникають зміни у сфері ефективності формування сучасної політики міграції.

Існуючі дослідження, дають змогу зробити висновок, що міграційна політика набуває менш помітної ролі та у меншій мірі впливає на загальний масштаб міграції порівняно з іншими міграційними детермінантами, такими як економічні драйвери, соціальні мережі, культурно-географічна близькість країн-донорів та країн-реципієнтів.

З метою прогнозування розвитку майбутніх міграцій та їх наслідків, набувають важливості дослідження щодо того, яким чином міграційний потенціал може перетворитися на фактичну міграцію.

Поліпшення економічних умов, демографічні зміни та мережеві ефекти продовжуватимуть збільшувати потенціал міжнародної міграції. В майбутньому слід очікувати вищого рівня міжнародної міграції, особливо від країн, що розвиваються.

На сучасному етапі міграційні мережі є тим соціальним агентом, що сприяє соціалізації емігрантів у закордонних громадах, пом'якшує наслідки їх культурного шоку, а також є однією із альтернативних можливостей працевлаштування. Поняття міграційних мереж нерозривно пов'язане з формуванням (накопиченням) досвіду в сфері міграційного існування (або міграційного досвіду), оскільки переміщення людей пов'язані з певними міграційними установками, міграційними долями, міграційним поведінкою.

Мережевий підхід у дослідженні міграційної поведінки відображено також у підході Файста, в основі якого є ідея про те, що в ході міграційного процесу, пов'язаного з перетином кордонів, відбувається взаємопроникнення двох або більше країн, утворюючи, таким чином, новий єдиний соціальний простір. Такий простір складається з переміщення людей (мігрантів, включених в транснаціональні відносини) і об'єктів матеріальної культури, вільної циркуляції цінностей, ідей, смислів, які є значущими для мігранта. У фізичному сенсі такі соціальні простору можуть об'єднувати в собі два або більше регіону, держави [4].

У рамках даного підходу виділяються чотири ідеальних типи транснаціональних соціальних просторів:

- зони контактів і дифузії (areas of contacts and diffusion);
- малі групи, зокрема родинні (small groups, particularly kinship systems);
- мережі, орієнтовані на рішення конкретних проблем (issue networks);
- спільноти та організації (communities and organizations).

Важливою характеристикою цих ідеальних типів є ступінь їх формалізації, яка визначається як рівнем груповий організації, так і поширенням поділюваних цінностей і символів. Наприклад, мігрантські спільноти відносяться до інститутів з високим рівнем формалізації завдяки спільним цінностям і символам, а не через їх ієрархії і організаційну структуру.

До соціальних мереж належить також вся інфраструктура міграції, яка існує як у правовому полі держав, так і поза ним у напівлегальних та кримінальних формах (переправники нелегальних мігрантів, численні посередники, агенти з працевлаштування, міграційні адвокати, транспортні компанії та фірми з найму житла чи переказу грошей на батьківщину). Приватні соціальні мережі є основною стороною, яка сприяє у пошуках роботи, а діаспора здатна забезпечити працевлаштування для низько кваліфікованих кадрів.

Існування соціальних міграційних мереж не лише сприяє формуванню міграційних потоків між країнами, воно є фактором стійкості цих потоків. Наявність міграційної мережі створює умови для підтримування міграційного процесу навіть тоді, коли умови для міграції стають несприятливими, зокрема, коли їй протистоїть обмежувальна імміграційна політика або в умовах економічного спаду в країні, що приймає.

Саме тому інституціям у сфері управління міграції необхідно всебічно розвивати соціально-культурні зв'язки зі сформованими новими та давно існуючими діаспорами [1, с. 189].

Сучасні міграційні установки та поведінка мігрантів також визначаються феноменом транснаціоналізму, що передбачає одночасне включення мігранта у соціальні мережі як країни-донора мігранта, так і приймаючої спільноти, що характеризується постійним рухом мігранта між різними національними просторами, фінансовою участю в економіці країни виїзду і економічною активністю в приймаючій державі. На сучасному етапі даний феномен фіксується появою експатів, транзитних мігрантів, транзитних приймають спільнот, мігрантів, які повертаються [4].

Транснаціональні мігранти є нове явище в тому сенсі, що, на відміну від більш ранніх періодів міграції, їм не загрожує довготривалий або довічний відрив від своїх будинків. У сучасних умовах соціально-економічного і політичного розвитку, з розвитком транспортного сполучення та засобів комунікації більшість мігрантів, перетинаючи кордони держав і отримуючи формальний статус приналежності до них, зберігають стійкі зв'язки з країнами, звідки вони виїхали [4]. Вони можуть знаходитися у постійному контакті з батьківщиною, здійснювати регулярні поїздки «туди-назад», що, у свою чергу, призводить до того, що вони живуть «подвійним життям», яка відбувається як мінімум з двох сторін кордонів держав, мов і культур.

В майбутньому слід очікувати вищого рівня міжнародної міграції та підвищення міграційного потенціалу, особливо від країн, що розвиваються. Більшість потоків міжнародної міграції походитиме з країн із середнім рівнем доходу та будуть спрямовані у країни з високим рівнем доходу. Посилення розвитку в країнах з низьким рівнем доходу призведе до зниження рівня народжуваності, а отже, до зменшення абсолютної чисельності мігрантів у довгостроковій перспективі, але в середньостроковій перспективі збільшиться частка населення, які матимуть змогу мігрувати внаслідок збільшення індивідуального доходу. І якщо міграційна політика спрямована на вирішення структурних факторів, що сприяють міжнародній міграції, таких як бідність, безробіття та демографічні тенденції, то важливим є довгостроковий підхід. Крім того, останнім часом глобалізацію все більше характеризують передача знань, ніж праці свідчить про те, що глобалізація не обов'язково сумісна зі сценарієм помірної міграції [5, с. 9].

Саме тому на сучасному етапі доречним є регулювання міграції, створюючи населенню легальні юридичні канали виїзду, які сприятимуть вибіркоким міграційним потокам та оптимізують загальну вигоду, яку може створювати міграція на макрорівні.

5.6. Сучасні тенденції міжнародних міграційних процесів

© Родіна О. Г.

*канд. екон. наук, доц., доцент кафедри міжнародних економічних відносин,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, Україна*

© Ходикіна В. В.

канд. екон. наук, доц., начальник відділу ЗЕД ТОВ «Сімейний сад», м. Київ, Україна

Найбільш вираженою і масштабною складовою глобалізаційних процесів ХХІ ст. є міжнародна міграція населення. Щорічні потоки мігрантів, які перетинають національні кордони, досягають сьогодні сотні мільйонів осіб. Міграція виступає відображенням гострих протиріч сучасного світу – розрив в економічному рівні, якості життя розвинених країн і країн, що розвиваються, політична, релігійна, національна дискримінація в багатьох країнах, демографічні диспропорції, військові конфлікти, кризи, екологічні проблеми тощо.

Аналіз міграційних процесів показує, що просторовий рух населення має різні причини, які можна поділити на два блоки: причини економічного характеру (нерівномірність економічного розвитку країн; несприятлива економічна ситуація; різниця в оплаті праці в різних країнах; прагнення підвищити рівень та комфортність життя; зміни у розміщенні виробництва; безробіття; використання переваг податкової системи тощо) та неекономічного характеру: політичні (втеча від політичних переслідувань, расової, національної дискримінації, недотримання прав та свобод); сімейні (шлюб, возз'єднання сім'ї); релігійні, расові, культурні; військові; соціальні (культурна близькість країни міграції); демографічні (дисбаланс розміщення та відтворення населення); екологічні (забруднення навколишнього середовища, несприятливі кліматичні умови); психологічні.